

Asia: VN/6769/2025

Asetusluonnos: tulosperusteisen tuen pilotointi maatalouden vesiensuojelussa

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit asetusehdotuksesta

Asetuksen tarkoituksena olisi antaa valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla uusi väliaikainen valtioneuvoston asetus tulosperusteisen tuen pilotoinnista maatalouden vesiensuojelussa. Asetus olisi voimassa 2026—2036. Avustuksella pyrittäisiin vesien ja meren tilan parantamiseen.

Tavoitteena olisi vähentää peltoviljelystä aiheutuvaa vesistöjen fosforikuormitusta. Soveltamisalueena olisi Saaristomeren valuma-alue. Tavoitteena olisi myös tulosperusteisen tuen menettelyn ja sisällön kehittäminen sekä pilotointi. Valtionapuviranomaisena toimisivat Lounais-Suomen elinvoimakeskus ja asetus sisältäisi tehtäviä myös Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselle liittyen valtionavustusten maksatukseen ja takaisinperintään.

KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan tulosperusteisen rahoituksen kokeilu pilotoinnin avulla on hyvä ja eteenpäin katsova uudistus. Tulosperusteinen rahoitusmalli keventää onnistuessaan sekä tuen saajan että viranomaisen hallinnollista työtä. 1000 euron kertaluonteinen avustus kannustaa maatalouden toimijoita myös osallistumaan pilotointiin. Kertaluonteisen avustuksen maksaminen heti valtionapupäätöksen lainvoimaiseksi tulemisen jälkeen voi aiheuttaa jälkitoimenpiteitä, jotka asetusluonnoksen perustelumuiotiossa on tunnistettu. Mikäli avustuksen saaja ei jatkaisi pilotointia, tulisi kyseeseen tuen palauttaminen tai mahdollinen takaisinperintä valtionavustuslain 20 §:n nojalla. Tämä tarkoittaa, että viranomaisen on valvottava edellä mainitun ehdon toteutumista niiden tuen saajien osalta, joille kertaluonteinen avustus on maksettu. Ehdon toteutumatta jäämisellä olisi palautuksen tai takaisinperinnän osalta myös resurssivaikutuksia.

Väliaikainen asetus olisi voimassa vuosina 2026—2036. Valtionapuviranomaisen tehtävä edellyttäisi voimavaroja Lounais-Suomen elinvoimakeskukseen sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselle, mikä on asetuksen perustelumuiotiossa hyvin tunnistettu. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät liittyisivät maksatukseen ja takaisinperintään. Muut valtionapuviranomaisen tehtävät osoitettaisiin Lounais-Suomen elinvoimakeskukselle. Avustus kohdennettaisiin sen toimialueella sijaitsevalle Saaristomeren valuma-alueelle.

Perustelumuistiossa todetaan, että valtionapuviranomaisen tehtävissä olisi mahdollista käyttää esim. Haeavustuksia.fi -verkkopalvelua, joka mahdollistaisi avustusten hakemisen ja hakemusta koskevan päätöksen vastaanottamisen sekä päätöstä seuraavat toimenpiteet. KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan tämä ei vielä ole mahdollista. KEHA-keskus on tilannut konsulttiselvityksenä eroanalyysin keväällä 2025 TietoEvryltä koskien ELY-keskusten valtionavustuskäyttöä hallinnoivavustuksia järjestelmässä. Konsulttiselvityksen mukaan Hallinnoivavustuksia.fi –palvelua ei voida sellaisenaan pitää soveltuvana, koska järjestelmä ei mahdollista myöntäjän ja maksajan eriyttämistä. Hallinnoivavustuksia on rakennettu vertikaaliksi, eikä tue vielä monitoimijaympäristöä. Järjestelmä ei mahdollista keskitettyjä palveluja ja voimassa olevan tai voimaan jäävän lainsäädännön mukaista työnjakoa nykyisessä virastokokonaisuudessa. On kuitenkin huomattava, että ELY-keskukset, jatkossa elinvoimakeskukset, käyttävät jo kaikkia VA-järjestelmäkokonaisuuden lakisääteisiä palveluja, kuten haeavustuksia.fi julkaisuportaalia ja tutkiavustuksia.fi raportointiportaalia kaikissa nykyisissä ja tulevaisissa valtionavustuksissa. Valtiokonttorin selvityksen mukaan hallinnoivavustuksia.fi palvelu on vielä keskeneräinen ja konsulttiselvityksessä tutkitut vaatimukset mahdollisesti saataisiin täyttymään vuonna 2027, jolloin elinvoimakeskusten käyttöönottoprojektia voitaisiin harkita aloitettavaksi.

KEHA-keskus toteaa, että Ely-keskusten, jatkossa elinvoimakeskusten ja KEHA-keskuksen hallinnoiman ja käyttämän YA-järjestelmän hyödyntäminen olisi tässä tukimuodossa mahdollista. Järjestelmä mahdollistaa de minimis -tietojen automaattisen tiedonsiirron yritystukirekisteriin. Etuna on myös se, että järjestelmään on lisätty Ruokaviraston peltolohkorekisteri. Järjestelmä on helppokäyttöinen ja tuttu käyttäjille, mutta myös asiakkaille, huomioiden varsin laajan Raulako -kokonaisuuden, jossa sähköinen asiointi ja YA-käsittely on toteutettu mm. eläin- ja viljelysvahinkojen korvaamiseen.

Perustelumuistiossa todetaan, että saaristomeriohjelmasta on asetuksen mukaisesti avustuksiin ja sen toimeenpanon edellyttämiin voimavaroihin

varattu yhteensä 500 000 €. Ohjelma on kuitenkin kymmenvuotinen, mutta muistiosta ei selviä, onko kyse vuosittaisesta resurssista vai kertaluonteisesta. Resursseissa olisi hyvä huomioida elinvoimakeskukselle ja KEHA-keskukselle tarvittava henkilöresurssi sekä valtionavustuksen toimeenpanoon liittyvät maltilliset kehittämiskustannukset.

Yksityiskohtaiset kommentit pykälän luonnoksista

-

Heikkilä Heikki
KEHA-keskus

Smolander Pauliina
KEHA-keskus